

Pallas P. 2011.09. 14. ...és most hol tartunk?!Kolláth György: 10 közjogi sarokpont

Negyedórába kevés szó, ám sok prezentáció fér bele. Ezért diázom: kicsiny kiegészítésekkel, s pár csöppnyi derűvel.

1)Pár évvel ezelőtt itt a XXI. század jogi kihívásainál Sütő Andrást idéztem: *A törvény igazsága általános és hozzávetőleges, mint a katonabakancs.* Boldogságos S.A., boldog békeidők! Mi lett (belőle)? **Általános:** (megalapozott, nem percértékű, kiterjedt, valódi megoldásra vezető norma) helyett keveseknek kedvező **egyedi. Hozzávetőleges:** többféle polgári méret helyett **kényszer-zubbony** típusú rendezés. A **bakancs-stílusjegy** oké. **Igazság-szolgáltatás** helyett **jog (sőt asztal) -szolgálat. Törvény(es)** ma mindaz, amire törvényt hoztak. Úgy adnak, hogy elvesznek. A **jog a politika ágyasa**, úgy is bánnak vele. **Bon mot /talán G.B.Shaw-tól való/ ha a kabinet ülészik, senki vagyona nincs biztonságban.**

2)Gya(ko)rló jogéletünk a **század kihívásaival** (globalizáció, uniós jogi illeszkedések, biztonság vs. emberi jogok, harmadik generációs és innovációs jogok előretörése stb.) értőn **foglalkozni sem hajlandó.** A jogalkotás csípőből önti a **felszínes, demagóg, semmivel sem alátámasztott, hatósági ízű, szankció-központú** regulákat. Kriminális közéletünket az állandó „bétékázás” a végtelenségig kriminalizálja. Jogpolitika falmelléki módon mutatkozik. **Stratégia helyett alkalmi, önértékű, párttaktika** szab meg **évtizedekre szóló közügyeket** (lásd: **alaptörvény, túltengő sarkaltos tv-ek**). **Drámai a visszaesés elvi, morális, szakmai és minőségi** tekintetben – a jobb **jogi karok** első évfolyamához képest is. **Angol eredetű bon mot: oltsd el a régi tüzet, hogy újat gyújthass.** Nem megy: már a tűzoltásnál is előbbre való a folytonos (háborús) gyújtogatás.

3)Rendesen a **jog a társadalom-tudományok matematikája.** Egy jó jogszabály olyan tiszta, **mint egy matek képlet**, egy fölösleges vessző sincs benne. **Fényévnnyire távolod(t)unk** ettől. Nem értük még a gödör aljára. A minisztériumok jogi szakapparátusa lebénult, a bizalmatlanság fojtogató. Külső kegyencek, baráti ügyvédi irodák eredményelvű felelősség nélkül, drága manufaktúrában, néha kilóra hozzák-viszik a normákat. Olykor pironkodnak egy kicsit, aztán passzolnak. Felelősség alkotmány sértésért, uniós jogsértésért sem kint, sem bent nincsen. **Bon mot: foga(da)tlan prókátorok éber kómában fabrikálják a §-tengert.**

4)A **demokratikus jogállamiság** szempontjából **katasztrófa-sújtott területté** váltunk. A „**nem ortodox jogi kultúránk**” láttán **eltorzult arccal fogják a fejüket** külhoni barátaink, kollégáink. A jogállamiság - a törvények uralma - következő válfajait munkálta ki az AB 2 évtized alatt: **jogbiztonság, kiszámíthatóság, normavilágosság, hatalommegosztás, az eljárási garanciák védelme, a formális jogállam és az igazságosság kapcsolatrendje, az alkotmányos büntetőjog mibenléte, a felek eljárási pozíciójának korrekt megállapítása, s benne pl. a fegyverek egyenlőségének elve, a közigazgatási határozatok bírósági kontrollja, a közigazgatás törvény alá rendelése, az**

alkotmányos szervek együttműködési kötelezettsége, a közhatalmi szervek demokratikus legitimitációja, a közjogi érvénytelenség megállapíthatósága, a minősített többség megkövetelése, az alapjogi kétharmad vizsgálata, az ígérvények sorsa, a bizalomvédelem, a szerzett jogok védelme, a várományok sorsa, a visszamenőleges, negatív jog tilalma, az időmúlás jelentősége és az alkotmányos idő lehető kímélete. 21 tétel, egyiküknél sincs fejlődés 2010 II. féléve óta, rohamos romlásuk tény. **Bon mot: az ész pesszimista, az akarat optimista. Arányuk (miként a jogállamiság ténye és igénye terén is) kb. 1:10-hez.**

5) **Sem kiérlelt, valós államfilozófia, sem garanciát jelentő, eurokonform jogfilozófia** nem látszik, nem készül. Enélkül: évtizedekre szóló húzóerő híján, sőt korrekt diagnózis, reális koncepció nélkül „ország-megújítani” hazardírozás. Erős Európa, erős honi állam mint szlogen felbukkan: tartalma, mélységelessége nincsen. Mitől erős egy rendszer: vagy a szuronyok er(d)ejétől vagy a társadalmi legitimitációjától. Sem ez, sem az - itthon. Pozitív karakter helyett közöny, kivárá, félrenézés, esélyvesztés. Társadalom-szervező elv 3 lehet: demokratikus jogállamiság, felsőbbbségi diktatúra, káoszba hajló anarchia. Mintha egyszerre mindhárom érvényesülne. Irányított demokrácia, centrális erőter, krízis-lépések, „védelmi” populizmusok: a hatalom hibás, hiányos felkészültségét, szóinflációba menekülő munkakultúráját, rossz lelkiismeretét, netán rossz lelki egészségét fémjelzik. **Bon mot: Nem tetszik, hát nézd a jó oldalát! Ha borsószik a hátad, legalább lesz mit a falra hányni. Kösz!**

6) Az **alaptörvényről** 3 noteszlap. Magyarán szólva: alkotmánytól felcsútmányig. Jellemző: eddig is alaptörvény volt a rendszerváltó alkotmányunk, a minőségi-elnevezésbeli váltásra való hivatkozás kamu. Eddig nem volt szó szerint nevesítve a kódexben a hatalommegosztás, de intézményesítve igen. Innentől, a szó belekerül, de valós érdeme, garanciája letűnt a független intézmények, posztok megszállásával, leépítésével, ártó megrendszabályozásával. Strasbourgi дума: **a magyarok karikás ostorral csinálnak, váltanak alkotmányt.** Honi bon mot: **az Alkotmánybíróság roskatag utolsó bástyából ostromlott löportoronnyá lett.** Alaptörvény és miliője: **egy ország mehet tönkre abban, hogy az alkotmányos demokráciát futball-ütközetnek nézik.** De ha már futball: nem lesz győzelem, ha a két támadó ék a rinya meg a majré. Megalapozott magabiztosságnak, arányérzéknek, alázatnak, demokratikus elkötelezettségnek, konszolidációnak tere-esélye szinte semmi. Intelem: **attól, hogy találsz egy boksz-kesztyűt, még nem hívhatod ki Erdei Zsoltot.**

7) **A jogalkalmazásról:** a széttartó tendencia gyorsul, mélyül. A biztonság, a jogegység és a jogegyenlőség, a törvény előtti egyenlőség, a bírói függetlenség, azaz a komplex joguralom a hétköznapiakban is gyakran sérül, alul marad. Nagy ügy a totó nyelven: 1, X, 2. Amit kikezd a pártos jogalkotás, a végletekig leronthat a megrendült igazságszolgáltatás. Az ügyészség lebeg, mint Mohamed koporsója, felelőségének alanya sincs. A gyorsítás szlogenje mindent visz, ám e

megoldások rendre kontra-produktívak. Elvben a hatóságnak mindenki alárendeltje, de épp ezért senki, sose lehetne a kiszolgáltatója. Mindinkább az. Elkeseredett jogvitáink fenevadak végső küzdelmét modellezik. Bíró panasza rimel rá szűk baráti körben: **amit velünk csinálnak, az olyan, mintha Overdose-t szántani, majd nyugdíjba küldenék.** Ettől a jogászi szakma krémje, már a zöme is szenved: mi kapjuk a szemrehányást. Jogéletünkről két bemondás ad torzképet: a jogviseltekhez képest a csillagjósok egészen megbízhatóak. /Mi is sodródunk, végletesen szétválk a szó és tett, nagyobb számban gyűlnek a ki nem kényszerített hibák, mint a kellő megoldások, ránk fog dőlni az egész. Megrengetni a külhon fogja./ Bon mot a teljes politikai-jogi infrastruktúráról: **Magyarország olyan autó, mely 180-nal rohan a sztrádán, de az utat csak a visszapillantó tükörből nézi.**

8) **Sarkalatos jövő?** Nem a 28 kétharmados törvény kiizzadása a kulcs. Az alaptörvény önkényesen, hibásan átírt kulcs-fogalmakat (pl. a közteherviselésről), ezért év végéig a teljes, százezres központi és helyi joganyagot át kellene szűrni miatta. **3 kosár képezhető:** kvadrál az újjal is, kiiktatandó, módosítandó. Ilyen munka nem folyik. Krédó nemzetközi erőterben: a **szabad, fair választás esélye, igen vagy sem. Vizsgakérdés: a 4 választási alapelv (általános, egyenlő, közvetlen, titkos) szavatolható-e, továbbá mit is akarunk mi a határokon túlra.** Kegyetlen beszólás spröd humorral: **nem akarnak véletlenül választójogot adni maguk a reptéri tranzitutasoknak, az ausztrál légikisasszonyoknak?!Kasszandra-vízió: lehet, hogy az ellenzéknek egy erős, külhoni léptékben is következményekre vezető lépése marad: a következő általános választás teljes bojkottja. Abból ért országvilág.**

9) **Okról és okozatról, nem lehetségesről és tilosról, pikírt leszólásról és morális minimumokról.** Újságírók, elemzők immár eljutnak oda, hogy anyám, én nem ilyen lovat akartam. Nem ezt várták, csalódtak a közpolitika bornírtsága, nivótlansága, hozzá nem értése miatt. Előre látható volt! Nem ugyanaz bármiről 3 ütős, sértő, lekezelő mondatot mondani, mint azt a problémát értően rendbe rakni. **Brüsszeli megfigyelés, Magyarország 20 éve egy mondatban: az egyik győzni, a másik kormányozni képtelen.** Baloldalon ráadásul dívik az áldozat okolása. Lekezelő, pikírt megjegyzés, fölényeskedő beszólás a jussa számos ellenzéki kezdeményezésnek: hát maguk meg mit akarnak ezzel-azzal?! Értsék meg a megmondó-emberek: a nem lehetséges, avagy az esélytelen, nem szinonimája a nem szabadnak. Nem minden dolog tisztességes, amit szabad megtenni. Ám abszurd vége lesz, ha a természet, a gazdaság, a társadalom törvénye(szerűsége)it a jog normája voluntarista módon legyőzni szeretné. Csak veszíthet, kár tankönyvbe illő példabeszéddel hozsannázni. Nem sportszerű elragadtatottan dicsőíteni azt a szándékoltan hamis húzást, ami bár jól hangzik, de etikátlan, parasztvakító, céljában és eredményében ártalmas. Ilyen közérdek nincs. Tanuljunk Bibótól!

10) **A helyreállítás esélyeiről, feltételeiről, alternatívákról, megalapozás és metódus kell(ene) mielőbb mindehhez.** A-premissza: visszaállítani a jogállamot kb. olyan, mint az omlettből a friss tojást rekonstruálni. Lehetetlen. B-premissza: az előbbinél enyhébb a kín: kb. olyan, mint a hátrafelé repülő gép, vagy a fogkrémet a tubusba való visszagyömöszölés. Nem kizárt, de feltételes, időigényes és rém nehéz. C-opció: a Dzsinn a palackba visszaterelhető, de nem bárki képes és kész rá, bárkinek el sem hinnénk. Néhány **peremfeltétel**: visszatérés a 89-es alkotmányhoz, annak modernizálása pl. a Petrétei-variáns felfrissítésével. Az ügyészség azonnali kormány alá rendelése. Új, az állam felelősségét intézményesítő jogalkotási rend kiépítése. A független posztok megszállásának korrekciója. Az emberi jogok visszaszolgáltatása, a hatalom korlátjaiként való tétélezése, az eszázadi, uniós alapjogi charta és jogi modell átvétele. Alternatívák kimunkálása, felmutatása minden kulcsponton, és nyomban nyilvánossá tétele azzal, hogy ha jövünk, ezzel kezdünk. Megnyugvást hozni a társadalomra, békés építkezést hirdetni 3-5 év kiszámíthatóságával. Humort a hétköznapiakba. Pl. így: ami most van, ricinus ebéd közben. Ingyen-ebéd később sem lesz, de a polgár a táplálkozási lánc másik végére kerülhet. Könnyű nem lesz, de elviselhető(bb) talán igen.

-.-

Jegyzet, a mai úzus ambivalens, leépülő gyáva modellje:

A jelenleg ismert, Alkotmánybírósággal kapcsolatos sarkalatos törvénytervezet szerint: *"Megszűnnek az Alkotmánybíróság 2012. január 1-jén folyamatban lévő eljárásai akkor, ha a kifogásolt jogszabály utólagos vizsgálatát nem a kormány, az országgyűlési képviselők negyede vagy az alapvető jogok biztosa kezdeményezte. A megszűnő eljárás korábbi indítványozói viszont alkotmányjogi panaszt nyújthatnak be az Ab-nek 2012. március 31-ig, ha a megjelölt kérdés az új alaptörvény rendelkezéseivel összefüggésben is vizsgálható, és a jogszabály megsemmisítése számukra előnyös következményekkel járna. Alkotmányjogi panasz terjeszthető be akkor, ha egy egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányos joga sérült a bírósági eljárásban az alaptörvénybe ütköző jogszabály alkalmazása miatt, és az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nem biztosított. Ezek az eljárások, illetve a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítása miatti eljárások kivételével az Ab már megkezdett eljárásai január után is folytathatóak, ha a kérdéses ügy az alaptörvény rendelkezéseivel összefüggésben is vizsgálható."* A tervezet szerint az alkotmányjogi panasz ügyvédkényszeres eljárás lesz, viszont sem a Magyar Ügyvédi Kamara, sem a területi kamarák saját nevükben ilyen eljárásokat nem kezdeményezhetnének, az alkotmányjogi panasz intézménye viszont a polgári és büntető ügyekben egyfajta "szuperfellebbezés" lehetőségét teremti meg.

Megjegyzés: az egyik kéz már elvett majd' mindent, a másik valamit unottan visszaad. Kár így is, úgy is.